

KLENODIUM: Skøytebillett til stevnet i 1958. På baksiden har de finske stjerne Juhani Järvinen og Toivo Salonen kvittert med sine navn. Det truede navnetrekket har vi ikke maktet å tyde.

DOMMERKORT: Stevnene på Tolga var proffe arrangementer – med funksjonærkort til alle som hadde en jobb å gjøre. Lars Sæther har spart på sitt.

Da Tolga var skøytemetropol

Jonny Nilssons verdensrekord fra 23. mars 1963 husker Lars Sæther veldig godt. –Ja, den sitter som spikret. Ikke at jeg føler noen stor andel i den, bortsett fra at jeg måtte kjøre vann dag og natt for å få banen i topp stand.

TOLGA: Men Sæther var faktisk mer involvert enn som så i de internasjonale skøyteøpene på Sætersgård. I skuffen har han autorisasjonsbevis fra Norges skøyteforbund.

– Det står «dommer» på kortet, men det er vel å ta litt hardt i. Jobben min var bare å passe på at ingen av løperne barberte snøkanten mer enn lovlig var. Men selve beviset er jo litt morsomt...

DAGENS STADION: – Det er fortsatt skøyting her, men nå foregår det på ski, sier Lars Sæther. Han kan fortsatt demonstrere noenlunde riktig startstilling.

Fra 1958

De internasjonale skøytestevnene på Tolga gikk tilbake til 1958. Etter det fulgte aktive år, før arrangementet sovnet inn på midten av 60-tallet. Stevnene trakk verdens beste løpere i skøytesportens gullalder. I tillegg til de beste nordmennene, telte deltakerlistene navn som Juhanni Järvinen, Toivo Salonen, Jonny Nilsson og et stort knippe av de beste italienerne og nederlenderne.

– Jo, det er nok riktig å si at dette er de største idrettsarrangementene som har vært her i regionen. Skøyteøpene trakk vanvittig med folk. Hele 7.000 tilskuere var det på et av dem. Folk kom fra hele regionen, i tillegg til en stor kontingent fra Hamar og sørfylket. Vi bygde snøamfi for at flest mulig skulle få se.

Som lastebileier var Sæther

selvskreven på lista over bane-mannskaper. Det ble anlagt en dam for å sikre vann til banen, men vannmengden fra dammen holdt aldri.

Brannslanger

– Første året ble det lagt flere hundre meter med brannslange for å pumpe vann fra Glomme og opp til stadion. Senere ble

det kjøring med lastebil og tank. Jeg kjørte i skytteltrafikk mellom Sætersgård og jernbanens tappunkt i sentrum. Det gikk dag og natt i flere døgn i forkant av de store stevnene.

– Og dette var dugnad?

– Det er mulig at jeg fikk litt betalt for kjøringen, men det meste må nok skrives på dugnads-kontoen, ja.

Jonny Nilsson mener å huske at banen og isen var meget bra – etter den tids forhold.

– Men perfekt ble aldri banen. Til det var det for mye telehiv. Det var spesielt problematisk i søndre sving. Der ble det gjerne en liten motbakke, husker Sæther.

Tynsetingene

Skøyemiljøet på Tolga hvilte på ildsjeler. Den absolutt viktigste var daværende herredsskogmester Kai Rusten – en myndig herre som ikke tålte at isen ble brukt av unger og ungdom før de store øpene.

– Men de store stjernene førte ikke til lokale avleggere på Tolga. Derimot hadde vi mange talentfulle tynsetinger som kom til Tolga for å trene tidlig på 60-tallet. Willy Olsen var nok den største, mener Lars Sæther.

Kona Petra slår fast at verdensseliten på skøyter var som popstjerner å regne.

– Selv bodde jeg i Vingelen, men det spilte ingen rolle. Det ble fottur begge veier for å se heltene i aksjon.

Innkvartering var på Hotel Central, og dit valfartet de yngste for å få et glimt av skøyteidolene.

– De virkelig heldige fikk også med seg autografen til noen av heltene.

OLA RYE 911 75 585
ola@retten.no

Raske baner

Før ishallenes tid, var banene her i distriktet regnet som i verdensklasse. Tolga var først ute med å få bokført verdensrekord. Senere ble det satt flere verdensrekorder på Savalen. Men også på Bjørnsmojordet på Tynset og på Nytrømoen ble det prestert tider i verdensklasse.

Lokale verdensrekorder, senior:

23. mars 1963, Tolga: Jonny Nilsson, 4.27.6 på 3.000 m
12. mars 1978, Savalen: Eric Heiden, 1.14.99 på 1000 m
18. mars 1979, Savalen: Eric Heiden, 4.06.91 på 3000 m
18. mars 1979, Savalen: Beth Heiden, 8.06.93 på 5000 m
16. mars 1980, Savalen: Nancy Swider, 17.37.35 på 10000 m
7. mars 1985, Savalen: Bjørg Eva Jensen 16.49.82 på 10000 m

Da tynsetingene dro til Tolga

De beste skøyteøperne på Tynset på begynnelsen av 60-tallet var Nils Ola Hugubakken, Martin Solvang, Willy Olsen, Liv Wenche Telneset og Marit Bjørnsmoen. Noen av disse meldte seg til å begynne med inn i Tolga IL som da hadde både skøytegruppe og en god bane. Foreldrene deres kom da sammen høsten 1965 og dannet ei skøytegruppe på Tynset. Denne ble tatt opp som gruppe i Tynset Idrettsforening den 30. november 1966, på den betingelse av at de selv stod økonomisk ansvarlig for opparbeidelse og drift av baneanlegget som allerede var opparbeidet på Bjørnsmojordet

Det oppstod i de yngre klasser en hel rekke lovende løpere i åra som kom, og mange av dem hevdet seg bra i tevlinger både på kretsplanet og landsplanet. Den største lokale profilen var Willy Olsen, som toppet sin karriere med femte plass på 5000 meter under OL i Sapporo i 1972. (Kilde: Tynset idrettsforenings jubileumsskrift som kom i 2000.)

1958: Slik skøytebanen på Sætersgård var til det første internasjonale skøytestevnet i 1958.